

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра міжнародного бізнесу та економічної теорії
факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

«_____» _____ 2019 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Підприємництво в Україні
(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**
галузь знань: **29 «Міжнародні відносини»**
спеціальність **292 «Міжнародні економічні відносини»**
освітня програма **«Міжнародний бізнес»**
вид дисципліни: **обов'язкова дисципліна**
факультет **Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу**

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу.

«28» червня 2019 року, протокол № 13

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: доцент кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії факультету МЕВ та ТБ Шедякова Т. Є.

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії факультету МЕВ та ТБ.

«28» червня 2019 року, протокол № 13

В. о. завідувача кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії факультету МЕВ та ТБ

_____ Дерід І. О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу.

Протокол від «28» червня 2019 року, протокол № 13

Голова методичної комісії факультету МЕВ та ТБ

_____ Григорова-Беренда Л. І.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Підприємництво в Україні» складена відповідно до програми підготовки бакалаврів спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» освітньо-професійної програми «Міжнародний бізнес».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є соціально-економічний зміст і форми функціонування підприємництва, передумови та основні засади розвитку підприємницької діяльності в Україні.

Програма навчальної дисципліни складається з таких розділів:

1. Теоретичні основи підприємництва.
2. Практичні основи підприємництва.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у студентів ринкової психології, озброєння знаннями і розумінням законів і принципів, згідно яким розвивається бізнес в Україні, формування у студентів системи теоретичних знань, вмінь, та практичних навичок щодо створення власної справи.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- навчити студентів аналізувати цілі, задачі і практику організації бізнесу.
- ознайомити з масштабом підприємництва за допомогою вивчення інтеграційного характеру проблем бізнесу.

1.3 Кількість кредитів – 3.

1.4 Загальна кількість годин – 90.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Вибіркова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	-
Семестр	
3-й	-
Лекції	
32 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	-
Лабораторні заняття	
0 год.	-
Самостійна робота	
42 год.	-
Індивідуальні завдання	
Контрольна робота – 5год з самостійної роботи	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

знати:

- у чому полягає сутність підприємництва; яка основна мета підприємництва;
- що є економічною основою підприємницької діяльності, в яких нормативно-правових актах визначаються форми організації бізнесу;

- що таке бізнес-план, яка структура та стадії розробки бізнес-плану,
 - в чому полягає сутність державного регулювання підприємництва, які основні цілі державної політики підтримки підприємництва.
- вміти:
- розрізняти види підприємницької діяльності;
 - аналізувати переваги, недоліки підприємств різних за формою власності та організацією;
 - розробити бізнес план-підприємства (майбутньої фірми).
 - застосовувати набуті знання і певні практичні навички як в організації власного бізнесу, так і в майбутній трудовій діяльності в інших сферах економіки України.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні основи підприємництва

Тема 1. Підприємництво в ринковому середовищі

1. Розвиток концепцій підприємництва.
2. Підприємництво як вид господарської діяльності. Ознаки підприємництва. Основні функції підприємництва.
3. Зовнішнє та внутрішнє середовище підприємництва.

Тема 2. Загальна характеристика підприємця

1. Суб'єкти підприємницької діяльності.
2. Правовий статус підприємця.
3. Особисті якості підприємця.

Тема 3. Економічна свобода і підприємництво

1. Умови та принципи підприємницької діяльності.
2. Рушійні сили розвитку підприємництва.
3. Економічна свобода як основна передумова розвитку підприємництва.

Тема 4. Організаційно-правові форми підприємництва

1. Підприємство як суб'єкт підприємницької діяльності.
2. Основні види підприємств та їх організаційні форми.
3. Об'єднання підприємств: асоціація, корпорація, холдинг, консорціум, концерн.
4. Господарські товариства як суб'єкти підприємництва та їх види.
5. Здійснення підприємницької діяльності без створення юридичної особи.
6. Господарська діяльність кооперативів. Особливості діяльності виробничого кооперативу.

Тема 5. Мале підприємництво

1. Економічна сутність малого підприємництва.
2. Функції малого підприємництва.
3. Особливості розвитку малого підприємництва в Україні і за кордоном.
4. Державна підтримка малого бізнесу.

Тема 6. Державне регулювання підприємництва

1. Сутність та методи державного регулювання підприємництва.
2. Державна політика підтримки підприємництва.
3. Правове забезпечення розвитку підприємництва.

Тема 7. Фінансові важелі розвитку підприємницької діяльності

1. Фінансово-кредитна підтримка підприємництва.
2. Загальна характеристика оподаткування підприємницької діяльності.
3. Основні види податків.

Тема 8. Підприємницькі ризики

1. Суть підприємницького ризику.
2. Види ризику та методи їх оцінки.
3. Ризик-менеджмент.

Розділ 2. Практичні основи підприємництва

Тема 9. Організація підприємництва

1. Підприємницька ідея та її джерела.
2. Вибір сфери діяльності та форми організації бізнесу.
3. Обмеження в підприємстві.
4. Порядок ліцензування підприємницької діяльності.
5. Припинення діяльності підприємств.

Тема 10. Механізм заснування власної справи

1. Вибір способу започаткування бізнесу.
2. Франчайзинг, його сутність та види.
3. Етапи започаткування власної справи.
4. Засновницькі документи та їх підготовка.
5. Порядок державної реєстрації суб'єктів підприємництва.
6. Порядок відкриття рахунка суб'єкта підприємницької діяльності в установі банку.

Тема 11. Бізнес-планування у підприємницькій діяльності

1. Сутність та функції бізнес-плану.
2. Структура розробки бізнес-плану, його розділи.
3. Технологія розробки бізнес-плану.

Тема 12. Менеджмент у підприємстві

1. Сутність менеджменту та його роль у розвитку підприємства
2. Функції управління
3. Дія системи підприємницького управління.

Тема 13. Маркетинг у підприємницькій діяльності

1. Сутність та категорії маркетингу.
2. Основні концепції маркетингу.
3. Види маркетингу. Розробка комплексу маркетингу.
4. Організація служби маркетингу.
5. Реклама в маркетинговій діяльності.

Тема 14. Культура підприємства

1. Сутність культури підприємства.
2. Культура підприємницьких організацій.
3. Підприємницька етика та етикет.
4. Стили керівництва. Норми і правила поведінки керівника.
5. Причини конфліктів та методи розв'язання.
6. Соціальна відповідальність у бізнесі.

Тема 15. Тіньова економіка

1. Тіньова економіка: сутність, структура та функції.
2. Криміналізація економіки. Економічна злочинність. Корупція, її сутність, типи та наслідки.
3. Економіко-правові шляхи детінізації і декриміналізації економіки.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
Розділ 1. Теоретичні основи підприємництва												
Тема 1. Підприємництво в ринковому середовищі	6	4				2						
Тема 2. Загальна характеристика підприємця	6	2	2			2						
Тема 3. Економічна свобода і підприємництво	5	2				3						
Тема 4. Організаційно-правові форми підприємництва	6	2	2			2						
Тема 5. Мале підприємництво	5	2				3						
Тема 6. Державне регулювання підприємництва	6	2	2			2						
Тема 7. Фінансові важелі розвитку підприємницької діяльності	5	2				3						
Тема 8. Підприємницькі ризики	6	2	2			2						
Разом за розділом 1	45	18	8			19						
Розділ 2. Практичні основи підприємництва												
Тема 9. Організація підприємництва	7	2	2			3						
Тема 10. Механізм заснування власної справи	5	2				3						
Тема 11. Бізнес-планування у підприємницькій діяльності	6	2	2			2						

Тема 12. Менеджмент у підприємстві	5	2			3						
Тема 13. Маркетинг у підприємницькій діяльності	6	2	2		2						
Тема 14. Культура підприємництва	5	2			3						
Тема 15. Тіньова економіка	6	2	2		2						
Разом за розділом 2	40	14	8		18						
Контрольна робота	5				5						
Усього годин	90	32	16		42						

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальна характеристика підприємця	2
2	Організаційно-правові форми підприємництва	2
3	Державне регулювання підприємництва	2
4	Організація підприємництва	2
5	Механізм заснування власної справи	2
6	Бізнес-планування у підприємницькій діяльності	2
7	Маркетинг у підприємницькій діяльності	2
8	Тіньова економіка	2
Всього		16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Форма контролю
1	Підприємництво в ринковому середовищі Підготовка до семінару в рамках лекції та підготовка доповідей, підготовка до заліку	2	Опитування та виступи із доповідями
2	Загальна характеристика підприємця Підготовка до семінару в рамках лекції та підготовка доповідей, підготовка до заліку	2	Опитування та виступи із доповідями
3	Економічна свобода і підприємництво. Підготовка до семінару в рамках лекції та підготовка доповідей	3	Опитування та виступи із доповідями
4	Організаційно-правові форми підприємництва Підготовка до семінару в рамках лекції та підготовка доповідей	2	Опитування та виступи із доповідями
5	Мале підприємництво. Підготовка до семінару в рамках лекції та підготовка доповідей	3	Опитування та виступи із доповідями
6	Державне регулювання підприємництва Підготовка до семінару в рамках лекції та підготовка доповідей	2	Опитування та виступи із доповідями

			доповідями
7	Фінансові важелі розвитку підприємницької діяльності Підготовка до семінару в рамках лекції та підготовка доповідей	3	Опитування та виступи із доповідями
8	Підприємницькі ризики Підготовка до семінару в рамках лекції та підготовка доповідей	2	Опитування та виступи із доповідями
9	Організація підприємництва Підготовка до семінару в рамках лекції та підготовка доповідей	3	Опитування та виступи із доповідями
10	Механізм заснування власної справи. Підготовка до семінару в рамках лекції та підготовка доповідей	3	Опитування та виступи із доповідями
11	Бізнес-планування у підприємницькій діяльності. Підготовка до семінару в рамках лекції та підготовка доповідей	2	Опитування та виступи із доповідями
12	Менеджмент у підприємстві. Підготовка до семінару в рамках лекції та підготовка доповідей	3	Опитування та виступи із доповідями
13	Маркетинг у підприємницькій діяльності Підготовка до семінару в рамках лекції та підготовка доповідей	2	Опитування та виступи із доповідями
14	Культура підприємництва. Підготовка до семінару в рамках лекції та підготовка доповідей	3	Опитування та виступи із доповідями
15	Тіньова економіка. Підготовка до семінару в рамках лекції та підготовка доповідей, підготовка до заліку	2	Опитування та виступи із доповідями
	Контрольна робота	5	Написання контрольної роботи
Разом		42	

6. Індивідуальне завдання

Припустимо, що Ви маєте намір відкрити мале підприємство з виробництва столярних виробів. Придбання устаткування обійдеться у 50 тис. долл., які за альтернативного використання могли б щорічно давати 5000 долл. доходу. Устаткування розраховане на 10 років роботи. Винаймання кількох робітників обійдеться у 2100 долл. щомісяця, річна орендна плата становитиме 4000 долл., а на закупівлю сировини, матеріалів, електроенергії потрібно 15000 долл. на рік. За Вашими підрахунками, сукупний річний виторг становитиме 69300 грн. На аналогічному підприємстві Вам пропонували зайняти вакантну посаду менеджера з річною платнею 4200 долл.

Обчисліть величини річних бухгалтерського і економічного прибутків малого підприємства.

7. Критерії оцінювання знань студентів

1) Критерії оцінки усного опитування на семінарських заняттях

Критерії оцінки усного опитування на семінарських заняттях (за п'ятибальною шкалою) встановлюються за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

ступінь засвоєння фактичного матеріалу курсу;
знання основної та додаткової літератури;
уміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій (кейсів),
розв'язання задач, проведення розрахунків тощо при виконанні завдань, внесених на розгляд в аудиторії;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу при виступах і аудиторії, вміння захищати свою позицію та здійснювати узагальнення інформації, отриманої з відповідей інших осіб.

5 балів студент отримує, якщо його відповідь повністю відповідає визначеним критеріям. Він повинен знати відповіді на всі питання навчальної програми, продемонструвати повні і глибокі знання лекційного матеріалу, а також підручників і навчальних посібників. Студент повинен знати як саме економічні категорії і закони проявляються в ринкових умовах на мікрорівні та на макрорівні здійснювати порівняльний аналіз, робити логічні висновки, висловлювати власне ставлення до пропонуваного йому проблем, демонструвати знання законодавчих та нормативних актів України.

4 бали свідчать, що студент має тверді знання з дисципліни «Підприємництво в Україні» в обсязі навчальної програми, вміє використовувати інструментарій мікроаналізу. Але у розкритті змісту питань були допущені незначні помилки у формулюванні термінів і категорій, або недостатнє висвітлення питань.

3 бали ставляться тоді, коли знання студентів відповідають мінімуму і не нижче вимог, які існують у вищій школі і є в навчальних планах і програмах. Ці бали ставиться, коли студент продемонстрував, хоча і не в повному обсязі, але в цілому, правильні знання програми курсу, виявив розуміння основного змісту питань.

2–0 балів ставиться при наявності серйозних недоліків, коли знання студентів нижче мінімуму навчальної програми, коли вони мають хаотичний і безсистемний характер, коли у студента відсутнє розуміння не тільки другорядних, але і вузлових питань курсу.

2) Критерії оцінки знань при виконанні задач

5 балів ставиться, коли студент дає повну вичерпну відповідь. Вона складається з правильних арифметичних дій, доцільного та логічного теоретичного обґрунтування виконаних розрахунків.

4 бали ставиться тоді, коли теоретичне обґрунтування зроблене, хід розв'язання вірний, але є помилка при арифметичних розрахунках.

3 бали студент отримує у тому випадку, коли арифметичне рішення задачі дається без повного теоретичного обґрунтування.

2–0 ставиться, коли студент зовсім не розв'язує задачі, або розв'язує її неправильно. Опис та розв'язок є повністю ідентичним опису і розв'язку задачі іншим студентом.

3) Критерії оцінки відповідей на тестові завдання

Тестове завдання передбачає необхідність вибрати одну або кілька правильних відповідей на поставлені питання. Кожна правильна відповідь на тестові запитання оцінюється в 1 бал. На виконання одного завдання відводиться 1–2 хвилини.

Загальна оцінка за тестове завдання ставиться в залежності від набраної кількості балів.

5 балів ставиться, якщо правильні відповіді складають 90–100%.

4 бали ставиться, якщо правильні відповіді складають 70–89%.

3 бали ставиться, якщо правильні відповіді складають 50–69%.

2–0 ставиться, якщо правильні відповіді складають до 50%.

4) Критерії оцінювання аналітично-пошукових завдань та рефератів

5 балів ставиться за умов, якщо студент продемонстрував вміння всебічно, безпомилково, в логічній послідовності проаналізувати проблему, проявив творчий підхід, проаналізував альтернативні теоретичні погляди, проявив авторське ставлення, використав значний фактичний та статистичний матеріал, сформулював висновки;

4 бали ставиться студентові, який продемонстрував вміння всебічно та безпомилково проаналізувати проблему, проаналізував альтернативні теоретичні погляди, використав значний фактичний та статистичний матеріал, сформулював висновки, проте відсутній творчий підхід при аналізі проблем

3 бали отримує студент, який виконав завдання з незначними помилками, в недостатній мірі використав статистичний та фактичний матеріал, не виявив авторського розуміння проблеми;

2 бали ставиться студентові, який припускається грубих помилок та логічної непослідовності під час виконання завдання, не використав сучасну літературу та сучасний фактичний матеріал.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для заліку за національною шкалою
90–100	зараховано
80–89	
70–79	
60–69	
50–59	
1–49	не зараховано

8. Методи контролю

Метод контролю – це система дій, націлена на перевірку знань студента. В дисципліні «Підприємництво в Україні» для денної форми навчання використовуються наступні форми контролю:

усний контроль, що по своїй сутності передбачає діалог і перевірку репродуктивного відтворення студентом отриманої інформації, а також усний контроль у формі доповіді студентом стосовно проблеми, що не була вирішена в рамках інформації, даної у лекції;

дискусія, що передбачає активний диспут між усією групою та викладачем стосовно знаходження відповіді на поставлене питання;

письмовий поточний тестовий контроль;

підсумковий контроль у вигляді заліку.

9. Рекомендована література

Основна література

1. Варналій З. С. Основи підприємництва: Навч. посіб. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Знання-Прес, 2003. – 286 с.

2. Закон України «Господарський кодекс України» // Офіційний вісник України. – 2003. – №11, (Редакція станом на 28.06.2015).

3. Злупко С. М., Стефанишин О. В., Швайка Л. А. Підприємництво: основи, особливості, механізми: Навч. посіб. – Л.: 2009. – 370 с.

4. Климко О., Ковалко А. Власна справа: Навч.-метод. посіб. – К.: Юніверс, 2011. – 108 с.

5. Малий бізнес та підприємництво в ринкових умовах господарювання: Навч. посіб. / Л. І. Воротіна, В. Є. Воротін, Л. А. Мартинюк, Т. В. Черняк; за ред. Л. І. Воротіна. – 3-тє вид., доп. і перероб. – К., 2012. – 308 с.

6. Мочерний С. В., Устенко О. А., Чеботар С. І. Основи підприємницької діяльності: Посібник. – К.: Академія, 2010.– 280 с.

7. Онищенко Т. Предпринимательская деятельность без создания юридического лица. – 3-е изд., перераб. и доп. – Харьков: Фактор, 2000. – 376 с.

8. Организация предпринимательства / Э. А. Арустамов, А. Н. Пахомкин, А. П. Платонов и др. – М.: Маркетинг, 2001.– 250 с.

9. Підприємництво: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Г. Федоренко, М. П. Денисенко, М. М. Руженський та ін. – К.: МАУП, 2005. – с. 154-172.

10. Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні: Закон України від 21.12.2000, зі змінами та доповненнями станом на від 10.06.2012 р.

11. Тирпак І. В. Основи економіки та організації підприємництва : Навч. посіб. / І. В. Тирпак, В. І. Тирпак, С. А. Жуков. – К. : Кондор, 2011. – 284 с.

Допоміжна література

1. Акіліна О. В., Пасічник В. Г. Основи підприємництва. – К.: ЦНЛ, 2006. – 176 с.

2. Бондар О.В. Ситуаційний менеджмент: К.: Центр учбової літератури, 2012. – 388 с.

3. Виноградська А. М. Основи підприємництва: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2008. – 544с.

4. Дроб'язко С. І. Облік та оподаткування підприємств малого бізнесу: Навч. посібник/ С. І. Дроб'язко, Т. М. Козир, С. Б. Холод. – К.: ЦУЛ, 2012. – 416 с.

5. Гайдуцький П. Розвиток підприємництва в Україні. – К: Знання-Прес, 2003. – 248 с.

6. Зянько В. В. Інноваційне підприємництво в Україні: Проблем становлення та розвитку / В. В. Зянько. – Вінниця: Універсум, 2005. – 262 с.

7. Мединська Т. В. Податкова система: Навч. посібник / Т. В. Мединська, Н. І. Власюк. – 3-є вид., перероб. та доповнене. – Львів: Магнолія, 2012. – 424 с.

8. Михасюк І., Мельник А., Крупка М., Залога З. Державне регулювання економіки / За ред. І. Р. Михасюка. – К.: Атіка; Ельга-Н, 2000. – 592 с.

9. Петруня Ю. Є. та ін. Прийняття управлінських рішень: Навчальний посібник/ за ред. Ю. Є. Петруні. – 2-ге вид. – К.: Центр учбової літератури, 2011. - 216 с.

10. Порохня В. М. Стратегічне управління: К.: Центр учбової літератури, 2012. – 224 с.

11. Скібіцький О. М., Матвєєв В. В., Скібіцька Л. І. Організація бізнесу. Менеджмент підприємницької діяльності.: К.: – Кондор, 2011. – 912 с.

12. Смовженко Т. С. Державна політика сприяння розвитку підприємництва: Монографія / Т. С. Смовженко. – Л., 2001. – 464 с.

13. Шпак В. І. Розвиток малого підприємництва в Україні. – К.: МАУП, 2003. – 128 с.

14. Ярошевич Н. Б., Колісник М. К. Підприємництво і менеджмент: Навчальний посібник. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2007. – 292 с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відеолекції, інше методичне забезпечення

1. Державна служба статистики України [електронний ресурс].– Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>.

2. Верховна рада України (закони) України [електронний ресурс].– Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws>.

3. Міністерство фінансів України [електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>.

4. Рейтинг Doing business [электронный ресурс].– Режим доступа:
<http://russian.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/ukraine/>.

5. Журнал «Ефективна економіка» [электронный ресурс].– Режим доступа:
<http://www.economy.nayka.com.ua/>.